

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૪૩૮૭ ઓફ ૨૦૦૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એમ. ઠાકર સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના

=====

ધ ગુજરાત લેબર વેલ્ફેર બોર્ડ....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

હિતેશભાઈ એમ ભટ્ટસામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે એડવોકેટ સુશ્રી ખ્યાતિ પી હાથી, સામાવાળા(ઓ)
નં. ૧ તરફે એડવોકેટ શ્રી પી એચ પાઠક, સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ ને નોટિસ
બજાવેલ છે

=====

કોરમ: નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એમ.ઠાકર

તારીખ : ૦૮/૦૨/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદાર – ધ ગુજરાત લેબર વેલ્ફેર બોર્ડ (ટૂંકમાં 'સદર બોર્ડ') એ રેફરન્સ
(એલસીઆર) નં.૨૬/૧૯૯૪ માં રાજકોટ ખાતેની વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા
પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૧.૯.૨૦૦૭ ના એવોર્ડને પડકાર્યો છે કે જેના
દ્વારા વિદ્વાન લેબર કોર્ટે સદર બોર્ડને મૂળ દાવેદારને નોકરી પર પરત લેવાનો
અને નોકરીમાંથી છૂટા કર્યાની તારીખથી એવોર્ડની તારીખ સુધીના પ્રત્યેક વર્ષ
માટેના ૧૦૦ દિવસના વેતનની ૩૦ દિવસની અંદર ચૂકવણી કરવાનો નિર્દેશ

આપ્યો હતો અને સદર કોર્ટે વિશેષ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે જો ૩૦ દિવસની અંદર રકમ ચૂકવવામાં નહીં આવે, તો સદર બોર્ડે વિલંબના સમયગાળા માટે ૧૨% ના દરે વ્યાજ સાથે કામદારને રકમ ચૂકવવી જોઈએ. વિદ્વાન લેબર કોર્ટે સદર બોર્ડને દાવેદારને ખર્ચ પેટે રૂ.૮,૦૦૦/- ચૂકવવાનો પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો. સદર નિર્દેશોથી નારાજ થઈને સદર બોર્ડે હાલની અરજી દાખલ કરેલ છે અને સદર એવોર્ડને પડકાર્યો છે.

૨. જ્યાં સુધી હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, અત્રેના સામાવાળા (મૂળ દાવેદાર) એ એવા આક્ષેપ સાથે ઔદ્યોગિક વિવાદ ઊભો કર્યો હતો કે સદર બોર્ડે કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને અનુસર્યા વિના અને ગેરકાયદેસર રીતે તેમની સેવા સમાપ્ત કરી છે. યોગ્ય સરકારે સદર વિવાદને ન્યાયનિર્ણય માટે વિદ્વાન લેબર કોર્ટને મોકલી આપ્યો હતો. સદર વિવાદ રેફરન્સ (એલસીઆર) નં.૨૬/૧૯૯૪ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૧ તેમના દાવાના નિવેદનમાં, દાવેદારે આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેઓ મે ૧૯૯૦ થી સદર બોર્ડ સાથે પટાવાળા તરીકે કામ કરતા હતા અને તેઓ કાયમી કર્મચારી હતા અને તેમણે દરેક વર્ષમાં ૨૪૦ દિવસથી વધુ કામ કર્યું હતું. તેમણે એવો પણ આક્ષેપ કર્યો હતો કે સદર બોર્ડે બોનસ ચૂકવ્યું ન હતું અને હક રજા અથવા સાપ્તાહિક રજાનો લાભ આપતું ન હતું. તેમણે એવો પણ આક્ષેપ કર્યો હતો કે જ્યારે તેમની સેવા બંધ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે સદર બોર્ડે છટણી વળતર, નોટિસ પે ચૂકવ્યા ન હતા અને સુનાવણીની તક પણ આપી ન હતી. તેમણે એવો પણ આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેમને છૂટા કર્યા પછી, સદર બોર્ડે અન્ય

કર્મચારીઓને રોક્યા હતા. દાવેદારના જણાવ્યા મુજબ, મે ૧૯૯૩ માં તેમની સેવા સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તેમણે ૨.૭.૧૯૯૩ ના રોજ માંગણી નોટિસ બજાવી હતી, તેમ છતાં, સદર બોર્ડે તેમને નોકરી પર પરત લીધા ન હતા. સદર આક્ષેપ સાથે, દાવેદારે માંગણી કરી હતી કે તેમને તમામ લાભો સાથે સેવામાં પરત લેવા જોઈએ.

૨.૨ સદર બોર્ડે સદર રેફરન્સનો વિરોધ કર્યો હતો અને માંગણીનો પ્રતિકાર કર્યો હતો. સદર બોર્ડે દલીલ કરી હતી કે તેની પ્રવૃત્તિઓ ધ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ (ટૂંકમાં 'સદર અધિનિયમ') ની કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં આવતી નથી અને તે કોઈ ઉદ્યોગ નથી અને તેથી, સદર રેફરન્સ ટકી શકે તેમ નથી. ગુણદોષના આધારે, સદર બોર્ડે દલીલ કરી હતી કે દાવેદાર રોજિંદા વેતન આધાર પર કામ કરતા હતા અને તેઓ કાયમી કર્મચારી ન હતા અને તેમણે કોઈપણ વર્ષમાં ક્યારેય ૨૪૦ દિવસ સુધી કામ કર્યું ન હતું. સદર બોર્ડે દાવેદાર દ્વારા કરવામાં આવેલ અન્ય આક્ષેપનો ઇનકાર કર્યો હતો. સદર બોર્ડે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે દાવેદારને જરૂરિયાત આધાર પર રોકવામાં આવ્યા હતા અને કામ ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, સદર બોર્ડે તેમને રોક્યા ન હતા અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે સદર બોર્ડે દાવેદારને સેવામાંથી છૂટા કર્યા હતા. પોતાના જવાબમાં, સદર બોર્ડે એવી દલીલને સમર્થન આપવા માટે દાવેદારની હાજરીની વિગતો દર્શાવી હતી કે દાવેદારે કોઈપણ વર્ષમાં ૨૪૦ દિવસ કામ કર્યું ન હતું અને તેમને સતત અથવા નિયમિતપણે રોકવામાં આવ્યા ન હતા. આવી વિગતો સાથે, સદર બોર્ડે રજૂઆત કરી હતી કે સદર રેફરન્સને નામંજૂર કરવામાં આવે.

૨.૩ બંને પક્ષોની પ્લીડીંગ્સ પૂર્ણ થવા પર, વિદ્વાન લેબર કોર્ટે દાવેદાર અને સદર બોર્ડ પાસેથી પુરાવા પ્રાપ્ત કર્યા હતા અને નોંધ્યા હતા. પક્ષકારોએ તેમના પુરાવા પૂર્ણ કર્યા પછી, વિદ્વાન લેબર કોર્ટે વિવાદ કરી રહેલા પક્ષકારોની સામસામી રજૂઆતો સાંભળી હતી અને ત્યારબાદ વિદ્વાન લેબર કોર્ટે ઉપર દર્શાવેલ નિર્દેશો સાથે વાદગ્રસ્ત એવોર્ડ પસાર કર્યો હતો.

૩. સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી હાથીએ દલીલ કરી હતી કે વિદ્વાન લેબર કોર્ટ એ સમજવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે સદર બોર્ડને 'ઉદ્યોગ' કહી શકાય નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓ નફાના ઉદ્દેશ્યથી ચલાવવામાં આવતી નથી અને સદર બોર્ડ દ્વારા કોઈપણ ઉત્પાદન અથવા વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ પણ હાથ ધરવામાં આવતી નથી અને તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં સદર બોર્ડને ઉદ્યોગ તરીકે ગણવામાં કોઈ વ્યાજબીપણું નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સદર બોર્ડ સદર અધિનિયમની કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં આવે છે તે નિષ્કર્ષ ખોટો છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આવા પ્રાથમિક વાંધાના પ્રકાશમાં સદર રેકર્ડ્સને ધ્યાને લેવો જોઈતો ન હતો અને નામંજૂર કરવો જોઈતો હતો. તેમણે એ કારણોસર વાદગ્રસ્ત એવોર્ડ પર હુમલો કર્યો હતો કે દાવેદારે સાબિત કર્યું ન હતું કે તેમણે ૨૪૦ દિવસ કામ કર્યું હતું અને તેથી, વિદ્વાન લેબર કોર્ટ એવું માની શકી ન હોત કે કલમ ૨પએફ અથવા કલમ ૨પજી હેઠળની જોગવાઈઓ આકર્ષાઈ હતી અને/અથવા સદર બોર્ડે સદર જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે દાવેદારને માત્ર રોજિંદા વેતન અને હંગામી ધોરણે રોકવામાં આવ્યા

હતા અને તેઓ કાયમી કર્મચારી ન હતા અને તેથી પણ સદર બોર્ડને દાવેદારને નોકરી પર પરત લેવાનો નિર્દેશ આપવામાં કોઈ વ્યાજબીપણું ન હતું. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે ધ નેશનલ રૂરલ એમ્પ્લોયમેન્ટ ગેરંટીઝ એક્ટ, ૨૦૦૫ ની કલમ ૪ હેઠળ ઘડવામાં આવેલ ધ ગુજરાત રૂરલ એમ્પ્લોયમેન્ટ સ્કીમ, ૨૦૦૬ હેઠળની જોગવાઈઓ સદર બોર્ડને લાગુ પડતી નથી અને તેથી, નોકરીમાંથી છૂટા કર્યાની તારીખથી એવોર્ડની તારીખ સુધી દરેક વર્ષ માટે ૧૦૦ દિવસનું વેતન ચૂકવવાનો નિર્દેશ મનસ્વી, અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો અને ગેરવાજબી છે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે જો ૧.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ અથવા તે પહેલાં રકમ ચૂકવવામાં ન આવે તો ૧૨% વ્યાજ ચૂકવવાનો નિર્દેશ પણ મનસ્વી અને ગેરવાજબી છે અને તેથી, વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દેશો રદ કરવાને પાત્ર છે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે સદર બોર્ડે કલમ ૨૫એફ અને/અથવા કલમ ૨૫જી નો ભંગ કર્યો છે તેમ માનવામાં વિદ્વાન લેબર કોર્ટે ભૂલ કરી છે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન લેબર કોર્ટે પણ સ્વીકાર્યું હતું કે દાવેદારે ૨૪૦ દિવસની હાજરી પૂર્ણ કરી નથી, પરંતુ દાવેદારે ૨૪૦ દિવસ કામ કર્યું છે તેવું માનવા માટે વિદ્વાન લેબર કોર્ટે જાહેર રજાઓ, સાપ્તાહિક રજા અને અન્ય રજાઓને ધ્યાનમાં લીધી હતી. આવી રજૂઆતો સાથે, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સદર એવોર્ડ રદ કરવામાં આવે અને સદર અરજી મંજૂર કરવામાં આવે.

૪. વિદ્વાન એડવોકેટ્સ શ્રી પાઠક અને સુશ્રી કમાણીએ સદર અરજીનો વિરોધ કર્યો હતો. દાવેદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ્સએ રજૂઆત કરી હતી કે સદર બોર્ડ

કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં આવે છે તેવું માનવામાં વિદ્વાન લેબર કોર્ટ કોઈ ભૂલ કરી નથી. વિદ્વાન એડવોકેટ્સએ એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે દાવેદારને મે ૧૯૯૦ થી એપ્રિલ ૧૯૯૩ સુધી નિયમિત અને સતત રીતે રોકવામાં આવ્યા હતા અને દાવેદારે દરેક વર્ષમાં ૨૪૦ દિવસ કામ કર્યું હતું અને વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારાણો ખોટા અથવા ગેરવાજબી નથી. દાવેદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટએ એવી પણ દલીલ કરી હતી કે દાવેદારે એવા વ્યક્તિઓના નામ દર્શાવ્યા હતા કે જેમને તેમની સેવા સમાપ્ત કર્યા પછી રોકવામાં આવ્યા હતા અને સદર બોર્ડે નિર્ધારિત શરતોનું પાલન કર્યું ન હતું અને તેથી, વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારાણોમાં કોઈ ભૂલ નથી અને સદર બોર્ડે કલમ ૨૫એફ અને કલમ ૨૫જી નો ભંગ કર્યો હતો. દાવેદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટએ એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે સેવામાંથી છૂટા કરવાના સમયગાળા માટે દરેક વર્ષ માટે ૧૦૦ દિવસનું વેતન ચૂકવવાના નિર્દેશમાં અને/અથવા ખર્ચ પેટે રૂ.૮,૦૦૦/- ચૂકવવાના નિર્દેશમાં કોઈ ભૂલ નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા નિર્દેશ આપ્યા મુજબ રકમની ચૂકવણીમાં વિલંબ થવાના કિસ્સામાં વ્યાજ ચૂકવવાનો નિર્દેશ કોઈ દખલગીરીને પાત્ર નથી. દાવેદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટના જણાવ્યા મુજબ, સદર એવોર્ડ અથવા અંતિમ નિર્દેશોમાં કોઈ ભૂલ નથી.

૫. મેં સામસામી રજૂઆતો તેમજ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રી અને વાદગ્રસ્ત એવોર્ડને ધ્યાનમાં લીધા છે.

૬. સદર બોર્ડના જણાવ્યા મુજબ, તેની પ્રવૃત્તિઓ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ નથી અને સદર બોર્ડ ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિમાં પણ જોડાયેલ નથી અને તેથી, સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓને 'ઉદ્યોગ' કહી શકાય નહીં અને સદર બોર્ડ સદર અધિનિયમની કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં આવશે નહીં. બેંગલોર વોટર સપ્લાય એન્ડ સીવરેજ બોર્ડ વિરુદ્ધ આર. રાજપ્પા [(૧૯૭૮) ૨ એસ.સી.સી. ૨૧૩] ના કેસમાં આવેલા નિર્ણય અને ત્યારબાદના નિર્ણયો પછી વર્ચ્યુઅલી આ કારણ પર કોઈ ચર્ચા અસ્તિત્વમાં રહેતી નથી. સદર બોર્ડે એ કારણોસર સદર રેફરન્સ ટકી શકવા સામે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે સદર બોર્ડ કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં આવશે નહીં અને તેથી, સદર રેફરન્સ ટકી શકે તેમ નથી. દલીલનો મુખ્ય આધાર એ હતો કે સદર બોર્ડ ધ બોમ્બે લેબર વેલ્ફેર ફંડ્સ એક્ટ, ૧૯૫૩ ની કલમ ૭ હેઠળ દર્શાવેલ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરે છે અને સદર પ્રવૃત્તિઓ ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિ કે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ નથી અને તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૨(જે) ના અર્થમાં સદર બોર્ડને ઉદ્યોગ તરીકે ગણી શકાય નહીં. તેથી, સદર ધ લેબર વેલ્ફેર ફંડ એક્ટ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય રહેશે. કલમ ૨(૧) જોગવાઈ કરે છે કે બોર્ડ એટલે 'સદર અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ રચાયેલ બોર્ડ' અને 'ફંડ' શબ્દને સદર અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ ફાળો આપવામાં આવેલ લેબર વેલ્ફેર ફંડ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. સદર અધિનિયમની સદર કલમો ૩ અને ૪ આ મુજબ વંચાશે:

"૩. વેલ્ફેર ફંડ. –

[એ] [(૧) રાજ્ય સરકાર લેબર વેલ્ફેર ફંડ તરીકે ઓળખાતા ફંડની રચના

કરશે, અને હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં અથવા કોઈ કરાર અથવા સાધનમાં સમાવિષ્ટ કોઈ બાબત હોવા છતાં, તમામ વણચૂકવાયેલ એકત્રીકરણ [બી] [નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા સમયાંતરે] બોર્ડને ચૂકવવામાં આવશે, જે તેના પરના દાવાઓનો કલમ ૬એ માં પ્રદાન કરેલ રીતે નિર્ણય ન થાય ત્યાં સુધી તેના માટે એક અલગ ખાતું જાળવશે, અને પેટા-કલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત અન્ય રકમો ફંડમાં ચૂકવવામાં આવશે.

(૨) ફંડમાં નીચે મુજબનો સમાવેશ થશે

(એ) કર્મચારીઓ પાસેથી વસૂલ કરવામાં આવેલ તમામ દંડ;

(બી) [સી] [કલમ ૬એ હેઠળ ફંડમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલ વણચૂકવાયેલ એકત્રીકરણ];

[ડી] [(બીબી) કલમ ૬બી હેઠળ ચૂકવવામાં આવેલ કોઈપણ દંડાત્મક વ્યાજ;]

[ઈ] [(બીબીબી) કલમ ૬બીબી હેઠળ ચૂકવવામાં આવેલ કોઈપણ ફાળો;]

(સી) કોઈપણ સ્વૈચ્છિક દાન;

(ડી) કલમ ૭ ની પેટા-કલમ (પ) હેઠળ ટ્રાન્સફર થયેલ કોઈપણ ફંડ;
[એફ]

(ઈ) કલમ ૮ હેઠળ ઉછીની લીધેલ કોઈપણ રકમ.

[જી] [(એફ) રાજ્ય સરકાર દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલ કોઈપણ લોન, ગ્રાન્ટ-ઇન-એડ અથવા સબસિડી.]

(૩) પેટા-કલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત રકમો [એચ] [નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી એજન્સીઓ દ્વારા, તેવા સમયાંતરે ચૂકવવામાં આવશે અથવા એકત્રિત કરવામાં આવશે] અને તેવી રીતે ફંડના હિસાબો જાળવવામાં આવશે અને નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી રીતે તેનું ઓડિટ કરવામાં આવશે.

૪. બોર્ડ. -

(૧) [એ] [રાજ્ય સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા ફંડના સંચાલનના હેતુ માટે સમગ્ર મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માટે બોર્ડની રચના કરશે, અને આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા તેના હેઠળ બોર્ડને સોંપવામાં આવેલા આવા અન્ય કાર્યો હાથ ધરશે.] બોર્ડમાં [બી] [નીચેના સભ્યો, જેની સંખ્યા છવ્વીસથી વધુ ન હોય], એટલે કે તેનો સમાવેશ થશે:

... ..

(૫) [એફ] [બોર્ડ મહારાષ્ટ્ર લેબર વેલ્ફેર બોર્ડના નામથી એક કોર્પોરેટ બોડી હશે] જે કાયમી ઉત્તરાધિકાર અને સામાન્ય સીલ ધરાવશે, જેમાં જંગમ અને સ્થાવર બંને મિલકતો હસ્તગત કરવાની સત્તા હશે, અને તે સદર નામથી દાવો કરી શકશે અને તેના પર દાવો થઈ શકશે."

૭. સદર અધિનિયમની કલમ ૭ નિર્ધારિત કરે છે કે ફંડ સદર બોર્ડમાં નિહિત થશે અને ફંડની રકમનો ઉપયોગ સદર બોર્ડ દ્વારા કલમ ૭ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ દર્શાવેલ પ્રવૃત્તિઓના હેતુ માટે કરવામાં આવશે. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ સદર બોર્ડને ઇન્સ્પેક્ટરની નિમણૂક કરવાની સત્તા આપે છે જેથી કારખાનાઓ અને સંસ્થાઓ કે જેને સદર અધિનિયમ લાગુ પડતો હોય તેના રેકૉર્ડનું નિયમિત

અથવા સમયાંતરે નિરીક્ષણ કરી શકાય. સદર કલમ ૧૨ આ મુજબ વંચાશે:

"૧૨. ઇન્સ્પેક્ટરોની નિમણૂક

(૧) રાજ્ય સરકાર ફંડમાં ચૂકવવાપાત્ર રકમના સંબંધમાં રેકૉર્ડ તપાસવા માટે ઇન્સ્પેક્ટરોની નિમણૂક કરી શકશે. [એ] [કોઈપણ વિસ્તારના સંબંધમાં, ધ બોમ્બે શોપ્સ એન્ડ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટ, ૧૯૪૮ (૧૯૪૮ નો બોમ્બે ૭૯) હેઠળ સ્થાનિક સત્તામંડળ અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિમણૂક કરાયેલ ઇન્સ્પેક્ટરોને, જે સંસ્થાઓને આ અધિનિયમ લાગુ પડે છે તેના સંબંધમાં, આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે પણ ઇન્સ્પેક્ટર માનવામાં આવશે, અને જે સ્થાનિક હદમાં આવા ઇન્સ્પેક્ટર આ અધિનિયમ હેઠળ તેમના કાર્યો બજાવશે તે એવો વિસ્તાર હશે કે જેના માટે તેમની સદર અધિનિયમ હેઠળ નિમણૂક કરવામાં આવી હોય.]

(૨) કોઈપણ ઇન્સ્પેક્ટર

(એ) તેમને યોગ્ય લાગે તેવી સહાયતા સાથે, જો કોઈ હોય તો, આ અધિનિયમના હેતુઓ પાર પાડવા માટે કોઈપણ વાજબી સમયે કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશી શકશે;

બી) નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી અન્ય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકશે."

૮. કલમ ૧૫ ના આધારે, સરકારને સદર બોર્ડના કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા સ્ટાફને દૂર કરવાની સત્તા છે.

૯. સદર અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેવા પર, આ અદાલતે સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટને સદર બોર્ડ દ્વારા રોકવામાં આવેલા

કર્મચારીઓની સંખ્યા વિશે અને સદર બોર્ડની સમગ્ર રાજ્યમાં ફેલાયેલી કોઈ શાખા કચેરીઓ છે કે નહીં તે વિશે પૂછપરછ કરી હતી.

૧૦. જવાબમાં, સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટએ આ અદાલતને માહિતી આપી હતી કે સદર બોર્ડ રાજ્યના વિવિધ નગરો, ગામડાઓ અને શહેરોમાં સમગ્ર રાજ્યમાં ફેલાયેલા લગભગ ૩૦ કેન્દ્રો ચલાવે છે. તેમણે આ અદાલતને એવી પણ માહિતી આપી હતી કે હાલમાં ૮૦ વ્યક્તિઓ સદર બોર્ડ દ્વારા નોકરી પર રાખવામાં આવેલ છે અને સદર બોર્ડ બાલ મંદિર ચલાવવાની પ્રવૃત્તિઓ, ઉપક્રમ, રમતગમતની પ્રવૃત્તિઓ, શિક્ષણ વગેરે હાથ ધરે છે અને સદર અધિનિયમ હેઠળ પરિકલ્પના કર્યા મુજબ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કરવા માટે, સદર બોર્ડ સિનિયર કલાર્ક, જુનિયર કલાર્ક, બાલ સેવિકા, પટાવાળા, કલીનર, શિક્ષિકા (શિક્ષક) જેવી વિવિધ કેટેગરીમાં કર્મચારીઓને રોકે છે અને સદર કર્મચારીઓની નિમણૂક સામાન્ય રીતે રોજગાર વિનિમય કચેરી મારફતે કરવામાં આવે છે. સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટએ પણ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે કર્મચારીઓની સેવાની શરતો ધ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ રૂલ્સ હેઠળની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે.

૧૧. જ્યારે સદર બોર્ડની સદર પ્રોક્ષાઈલ અને સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓના વર્ણપટને નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે:

"(એ) પરિણામો એ છે કે (i) વ્યવસાયો, (ii) કલબો (iii) શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ (iv) સહકારી મંડળીઓ, (v) સંશોધન સંસ્થાઓ (vi) ચેરીટેબલ પ્રોજેક્ટ્સ

અને (vii) અન્ય સમાન સાહસો, જો તેઓ (ઉપર મુજબ) સૂચિબદ્ધ ત્રિવિધ કસોટીઓ પૂરી કરતા હોય, તો તેમને કલમ ૨(જે) ના વ્યાપમાંથી મુક્તિ આપી શકાય નહીં.

"(સી) જો, કોઈ પવિત્ર અથવા પરોપકારી મિશનમાં, ઘણા લોકો પોતાની જાતને રોજગારી આપે છે, મફતમાં અથવા નાના માનદવેતન માટે અથવા સમાન વળતર માટે, મુખ્યત્વે હેતુ અથવા કારણમાં ભાગ લેવા દ્વારા આકર્ષિત થાય છે, જેમ કે વકીલો મફત કાનૂની સેવા ક્લિનિક ચલાવવા માટે સ્વેચ્છાએ સેવા આપે છે અથવા ડૉક્ટરો તેમના ફાજલ કલાકોમાં મફત તબીબી કેન્દ્રમાં સેવા આપે છે આશ્રમવાસીઓ પવિત્રતા, દિવ્યતા અથવા સમાન કેન્દ્રીય વ્યક્તિત્વની આજ્ઞા પર કામ કરે છે, અને સેવાઓ મફત અથવા નજીવા ખર્ચે પૂરી પાડવામાં આવે છે અને જેઓ સેવા આપે છે તેમને મહેનતાણા માટે અથવા માલિક અને નોકરના સંબંધના આધારે રોકવામાં આવતા નથી, તો સંસ્થા ઉદ્યોગ નથી ભલે છૂટાછવાયા નોકરો, મેન્યુઅલ અથવા ટેકનિકલ, ભાડે રાખવામાં આવ્યા હોય. આવા ધર્માદા અથવા સમાન ઉપક્રમોને જ મુક્તિ આપવામાં આવે છે અન્ય ઉદારતા, કરુણા, વિકાસલક્ષી જુસ્સો અથવા પ્રોજેક્ટને નહીં." [જુઓ: (૧૯૭૮) ૨ એસ.સી.સી. ૨૧૩]

એ હકીકતની સાથે જોડીને કે સદર બોર્ડ લગભગ ૩૦ કેન્દ્રો ચલાવે છે અને તેનું સંચાલન કરે છે અને લગભગ ૮૦ કર્મચારીઓને રોકે છે જેમના સેવાની શરતો સદર ધ સિવિલ સર્વિસ રૂલ્સ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે અને સદર બોર્ડને, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૫ ના આધારે, સ્ટાફ / કર્મચારીઓની સેવા સમાપ્ત

કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે, તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓ બેંગલોર વોટર સપ્લાય એન્ડ સીવરેજ બોર્ડ વિરુદ્ધ આર. રાજપ્પા [(૧૯૭૮) ૨ એસ.સી.સી. ૨૧૩] ના કેસના નિર્ણયમાં ફકરા નં.૧૪૦ ના ભાગ I (એ) અને/અથવા (સી) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઉલ્લેખિત માપદંડોની મર્યાદામાં આવતી નથી, સદર બોર્ડની એ દલીલ કે તેને 'ઉદ્યોગ' કહી શકાય નહીં તે સ્વીકારી શકાય નહીં. સદર નિર્ણયના ફકરા નં.૧૪૦ માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે, અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, એવું અવલોકન કર્યું છે કે:

"I.

૧૪૦. 'ઉદ્યોગ' ને કલમ ૨(જે) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ અને બેનર્જીના કેસમાં સમજાવ્યા મુજબ વ્યાપક અર્થ ધરાવે છે.

(એ) જ્યાં (i) વ્યવસ્થિત પ્રવૃત્તિ, (ii) માલિક અને કર્મચારી વચ્ચેના સહકાર દ્વારા આયોજિત (પ્રત્યક્ષ અને નોંધપાત્ર તત્વ કાલ્પનિક છે); (iii) માનવ જરૂરિયાતો અને ઈચ્છાઓને સંતોષવા માટે ગણતરી કરેલ માલ અને સેવાઓના ઉત્પાદન અને/અથવા વિતરણ માટે (આધ્યાત્મિક અથવા ધાર્મિક નહીં, પરંતુ અવકાશી આનંદ માટે તૈયાર કરવામાં આવેલી ભૌતિક વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ સહિત દા.ત. મોટા પાયે પ્રસાદ અથવા ભોજન બનાવવું), પ્રથમ દષ્ટિએ તે સાહસમાં 'ઉદ્યોગ' છે.

(બી) નફાના ઉદ્દેશ્ય અથવા લાભદાયક ઉદ્દેશ્યની ગેરહાજરી અપ્રસ્તુત છે, ભલે સાહસ જાહેર, સંયુક્ત, ખાનગી અથવા અન્ય ક્ષેત્રમાં હોય.

(સી) સાચું ધ્યાન કાર્યાત્મક છે અને નિર્ણાયક કસોટી પ્રવૃત્તિની પ્રકૃતિ છે જેમાં

માલિક-કર્મચારી સંબંધો પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવે છે.

(ડી) જો સંસ્થા કોઈ વેપાર અથવા ધંધો છે તો તે એક હોવાનું બંધ થતું નથી કારણ કે ઉપક્રમને પ્રોત્સાહિત કરતી પરોપકારની ભાવના છે.

II.

૧૪૧. જોકે કલમ ૨(જે) તેના બે ભાગોમાં સૌથી વ્યાપક કંપવિસ્તારના શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે, તેમના અર્થને પોતાની જાતને અતિશય પહોંચાડવા માટે વિસ્તૃત કરી શકાય નહીં.

(એ) 'ઉપક્રમ' બેનર્જીમાં અને આ ચુકાદામાં સમજાવ્યા મુજબ સંદર્ભિત અને સંગઠનાત્મક સંકોચનમાંથી પસાર થવું જોઈએ; તેમજ સેવા, કોલિંગ અને સમાન બાબતો. આ તે અનુમાન આપે છે કે I (ઉપર મુજબ) માં ત્રિવિધ તત્વો ધરાવતી તમામ સ ગઠિત પ્રવૃત્તિ, જોકે વેપાર અથવા ધંધો નથી, છતાં 'ઉદ્યોગ' હોઈ શકે છે જો પ્રવૃત્તિની પ્રકૃતિ, એટલે કે માલિક-કર્મચારીનો આધાર. આપણે વેપાર અથવા ધંધામાં જે જોઈએ છીએ તેની સમાનતા ધરાવે છે. આને 'ઉદ્યોગ' ઉપક્રમો, કોલિંગ્સ અને સેવાઓ, વેપાર અથવા ધંધો ચલાવવા સમાન સાહસો' ના ગણામાં લે છે. પ્રવૃત્તિ હાથ ધરવાની પદ્ધતિ એટલે કે માલિક અને કર્મચારી વચ્ચેના સહકારને આયોજિત કરવા સિવાયની તમામ વિશેષતાઓ ભિન્ન હોઈ શકે છે. તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી, જો રોજગારની શરતો પર કોઈ સમાનતા હોય.

III

૧૪૨. આ માર્ગદર્શિકાઓના અમલીકરણને પંથો, સંપ્રદાયો અથવા આર્થિક

કામગીરીના પરિણામ અથવા પ્રેરણાની બાહ્ય ભાવના અથવા અસંગતતાની આંતરિક ભાવનાના આહ્વાન દ્વારા તેમની તાર્કિક પહોંચથી ટૂંકું અટકાવવું જોઈએ નહીં. આ અધિનિયમની વિચારધારા ઔદ્યોગિક શાંતિ, નિયમન અને માલિક અને કામદારો વચ્ચેના ઔદ્યોગિક વિવાદોનું નિરાકરણ હોવાથી, આ વૈધાનિક વિચારધારાની શ્રેણીએ વૈધાનિક વ્યાખ્યાની પહોંચની જાણ કરવી જોઈએ. કંઈ ઓછું નહીં, કંઈ વધારે નહીં.

(એ) પરિણામો એ છે કે (i) વ્યવસાયો, (ii) ક્લબો (iii) શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ (iv) સહકારી મંડળીઓ, (v) સંશોધન સંસ્થાઓ (vi) ચેરીટેબલ પ્રોજેક્ટ્સ અને (vii) અન્ય સમાન સાહસો, જો તેઓ (ઉપર મુજબ) સૂચિબદ્ધ ત્રિવિધ કસોટીઓ પૂરી કરતા હોય, તો તેમને કલમ ૨(જે) ના વ્યાપમાંથી મુક્તિ આપી શકાય નહીં.

(બી) વ્યવસાયો, ક્લબો, સહકારી મંડળીઓ અને ગુરુકુળો અને નાની સંશોધન પ્રયોગશાળાઓની મર્યાદિત કેટેગરી, મુક્તિ માટે લાયક ઠરી શકે છે જો, સાદા સાહસોમાં, નોંધપાત્ર રીતે અને પ્રબળ પ્રકૃતિના માપદંડ દ્વારા જતા, નોંધપાત્ર રીતે કોઈ કર્મચારીઓને રાખવામાં આવતા નથી પરંતુ ન્યૂનતમ બાબતોમાં, સીમાંત કર્મચારીઓને ભાડે રાખવામાં આવે છે. એકમના બિન-કર્મચારી પાત્રનો નાશ કર્યા વિના.

(સી) જો, કોઈ પવિત્ર અથવા પરોપકારી મિશનમાં, ઘણા લોકો પોતાની જાતને રોજગારી આપે છે, મફતમાં અથવા નાના માનદવેતન માટે અથવા સમાન વળતર માટે, મુખ્યત્વે હેતુ અથવા કારણમાં ભાગ લેવા દ્વારા આકર્ષિત થાય છે,

જેમ કે વકીલો મફત કાનૂની સેવા કિલનિક ચલાવવા માટે સ્વેચ્છાએ સેવા આપે છે અથવા ડૉક્ટરો તેમના ફાજલ કલાકોમાં મફત તબીબી કેન્દ્રમાં સેવા આપે છે આશ્રમવાસીઓ પવિત્રતા, દિવ્યતા અથવા સમાન કેન્દ્રીય વ્યક્તિત્વની આજ્ઞા પર કામ કરે છે, અને સેવાઓ મફત અથવા નજીવા ખર્ચે પૂરી પાડવામાં આવે છે અને જેઓ સેવા આપે છે તેમને મહેનતાણા માટે અથવા માલિક અને નોકરના સંબંધના આધારે રોકવામાં આવતા નથી, તો સંસ્થા ઉદ્યોગ નથી ભલે છૂટાછવાયા નોકરો, મેન્યુઅલ અથવા ટેકનિકલ, ભાડે રાખવામાં આવ્યા હોય. આવા ધર્માદા અથવા સમાન ઉપક્રમોને જ મુક્તિ આપવામાં આવે છે અન્ય ઉદારતા, કરુણા, વિકાસલક્ષી જુસ્સો અથવા પ્રોજેક્ટને નહીં.

IV. પ્રબળ પ્રકૃતિની કસોટી :

(એ) જ્યાં પ્રવૃત્તિઓનું સંકુલ, જેમાંથી કેટલાક મુક્તિ માટે લાયક છે, અન્ય નહીં, કુલ ઉપક્રમ પર કર્મચારીઓને સામેલ કરે છે, જેમાંથી કેટલાક દિલ્લી યુનિવર્સિટીના કેસની જેમ 'કામદારો' નથી અથવા કેટલાક વિભાગો અલગ પડે તો 'માલ અને સેવાઓના ઉત્પાદક નથી, તો પણ, સેવાઓની મુખ્ય પ્રકૃતિ અને નાગપુર કોર્પોરેશનમાં સમજાવ્યા મુજબ વિભાગોની સંકલિત પ્રકૃતિ, સાચી કસોટી હશે. આખું ઉપક્રમ 'ઉદ્યોગ' હશે જોકે જેઓ વ્યાખ્યા દ્વારા 'કામદારો' નથી તેઓને દરજ્જાનો લાભ નહીં મળે.

(બી) અગાઉની કલમો હોવા છતાં, સાર્વભૌમ કાર્યો, ચુસ્તપણે સમજ્યા મુજબ, (એકલું), મુક્તિ માટે લાયક છે, સરકાર અથવા વૈધાનિક સંસ્થાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા આર્થિક સાહસોની કલ્યાણ પ્રવૃત્તિઓ નહીં.

(સી) સાર્વભૌમ કાર્યો બજાવતા વિભાગોમાં પણ જો એવા એકમો હોય જે ઉદ્યોગો હોય અને તેઓ નોંધપાત્ર રીતે અલગ કરી શકાય તેવા હોય, તો તેમને કલમ ૨(જે) ની અંદર આવવા માટે ગણી શકાય.

(ડી)બંધારણીય રીતે અને સક્ષમ રીતે ઘડવામાં આવેલી કાયદાકીય જોગવાઈઓ કદાચ સદર અધિનિયમના વ્યાપમાંથી એવી કેટેગરીઓને દૂર કરી શકે છે કે જે અન્યથા તેના દ્વારા આવરી લેવામાં આવી શકે છે."

૧૨. જ્યારે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઉપર ટાંકવામાં આવેલા અવલોકનોના પ્રકાશમાં સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિ અને ઘટનાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે સ્પષ્ટ થઈ જાય છે કે સદર બોર્ડ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાને ધ્યાને લેવા માટે અને સદર બોર્ડ સદર અધિનિયમની કલમ ૨(જે) હેઠળ આવશે નહીં તેવું માનવા માટે કોઈ અવકાશ અથવા કોઈ સ્થાન નથી.

૧૩. કારણ કે સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓને ઉપર ઉલ્લેખિત કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કોઈપણ અપવાદો હેઠળ આવરી શકાતી નથી અને કારણ કે સદર બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓ હેઠળ આવે છે અને તેથી, એવું માનવું પડશે કે સદર બોર્ડ સદર અધિનિયમની કલમ ૨(જે) ની મર્યાદામાં 'ઉદ્યોગ' છે.

૧૪. બાબતના આ દૃષ્ટિકોણથી, સદર રેફરન્સ ટકી શકવા અને સદર એવોર્ડ સામે સદર બોર્ડની એ કારણોસરની દલીલ કે સદર રેફરન્સને ધ્યાને લેવો જોઈતો ન હતો અને નામંજૂર કરવો જોઈતો હતો અને સદર એવોર્ડ રદ કરવો જોઈએ, તે સ્વીકારી શકાય નહીં અને સદર દલીલ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૧૫. જ્યાં સુધી દાવેદારના કેસના સંદર્ભમાં વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં

આવેલા હકીકતના તારણોનો સંબંધ છે કે તેમણે મે ૧૯૯૦ થી એપ્રિલ ૧૯૯૩ સુધી સદર બોર્ડ સાથે નિયમિત અને સતત કામ કર્યું હતું અને પ્રત્યેક વર્ષ દરમિયાન તેમણે ૨૪૦ દિવસ કામ કર્યું હતું, તે દાવેદારના દાવાના નિવેદનના જવાબમાં સદર બોર્ડ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા લેખિત નિવેદનમાંથી બહાર આવે છે કે દાવેદારને મે ૧૯૯૦ થી એપ્રિલ ૧૯૯૩ સુધી સતત રોકવામાં આવ્યા હતા. મે ૧૯૯૦ થી એપ્રિલ ૧૯૯૩ ના સમયગાળા દરમિયાન કોઈ બ્રેક નથી.

૧૬. આ ગણતરી પર, દાવેદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ જોકે, એવી દલીલ કરશે કે જોકે સદર સમયગાળા દરમિયાન દાવેદારને દર મહિને રોકવામાં આવ્યા હતા તેમ છતાં વાસ્તવમાં દાવેદારને મે ૧૯૯૦ થી એપ્રિલ ૧૯૯૩ ના સમયગાળા દરમિયાન તમામ કામકાજના દિવસો માટે, એટલે કે આખા મહિના માટે અને દર મહિને રોકવામાં આવ્યા ન હતા. વિદ્વાન એડવોકેટએ, તેમની રજૂઆતોને સમર્થન આપવા માટે, લેખિત નિવેદનમાં દર્શાવેલ દાવેદારની હાજરીની વિગતો અને ઉલટતપાસ દરમિયાન દાવેદારના જવાબ પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે જ્યારે પણ કામ ઉપલબ્ધ હતું ત્યારે તેમને રોકવામાં આવ્યા હતા.

૧૭. આ તબક્કે, દાવેદારના કેસને ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે એટલે કે તેમણે સદર બોર્ડ સાથે પટાવાળા તરીકે કામ કર્યું હતું. બીજી બાજુ, સદર બોર્ડ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે દાવેદાર કલીનર તરીકે કામ કરતા હતા. બંનેમાંથી કોઈ પણ પક્ષે નિમણૂક પત્ર રેકૉર્ડ પર મૂક્યો ન હતો જે હેઠળ દાવેદારને રોકવામાં આવ્યા હતા. દાવેદારે, વિદ્વાન લેબર કોર્ટ સમક્ષ તેમની જુબાની દરમિયાન, એવું પણ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તેઓ પટાવાળા તરીકે કામ કરતા હતા. ઉલટતપાસ

દરમિયાન પણ, દાવેદારે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તેઓ પટાવાળા તરીકે કામ કરતા હતા. સદર બોર્ડે સાક્ષી શ્રી બી.એસ. પટેલની તપાસ કરી હતી અને સદર બોર્ડના સાક્ષીએ પણ જણાવ્યું હતું કે દાવેદાર પટાવાળા તરીકે કામ કરતા હતા. જ્યારે સદર બોર્ડના સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે દાવેદારને સદર બોર્ડના વાંકાનેર સેન્ટર ખાતે પટાવાળા તરીકે રોકવામાં આવ્યા હતા અને તેઓ પટાવાળા તરીકે કામ કરતા હતા ત્યારે તેમણે પટાવાળા તરીકે રોકાયેલા અને કામ કરતા અન્ય કોઈ નિયમિત અને કાયમી કર્મચારીના નામનો ઉલ્લેખ કર્યો ન હતો. તેથી, તે બહાર આવશે કે દાવેદાર એકમાત્ર પટાવાળા હતા જેઓ સદર બોર્ડના વાંકાનેર સેન્ટર ખાતે કામ કરતા હતા. સદર બોર્ડની જુબાની પરથી, એ પણ બહાર આવે છે કે દાવેદારને છૂટા કર્યા પછી, સદર બોર્ડે એક કોન્ટ્રાક્ટરને તે કામ (જે દાવેદાર કરતા હતા) સોંપ્યું હતું. આમ, એવો દાવો કે કામની અનુપલબ્ધતાના કારણે દાવેદારને છૂટા કરવામાં આવ્યા હતા, તે સદર બોર્ડના સાક્ષીના નિવેદન દ્વારા ખોટો સાબિત થાય છે જેમણે તેમની જુબાની દરમિયાન જણાવ્યું હતું કે દાવેદાર જે કામ કરી રહ્યા હતા, તે કામ ત્યારબાદ આઉટસોર્સ અને બહારની એજન્સીને આપવામાં આવ્યું હતું. જેનો અર્થ એ છે કે કામ અસ્તિત્વમાં હતું અને સદર બોર્ડે બહારની એજન્સી મારફતે કામ કરાવ્યું હતું.

૧૮. આ સંજોગોમાં, સદર બોર્ડનો એ કેસ કે દાવેદારની સેવા કામની અછતના કારણે બંધ કરવામાં આવી હતી, તે ટકી શકે તેમ નથી. સદર બોર્ડના સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું હતું કે જ્યારે કામ બહારની એજન્સીને સોંપવામાં આવ્યું હતું અને જ્યારે સદર એજન્સીએ અન્ય વ્યક્તિઓને રોક્યા હતા, ત્યારે દાવેદારને પરત

બોલાવીને કામની ઓફર કરવામાં આવી ન હતી. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, જ્યારે સદર બોર્ડના એ કેસની કે દાવેદારને તૂટક તૂટક રોકવામાં આવ્યા હતા તેની તપાસ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે બહાર આવે છે કે સદર બોર્ડનો સદર બચાવ અને કેસ વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતા નથી અને ગળે ઉતરે તેવા નથી. જ્યારે દાવેદાર સદર બોર્ડના વાંકાનેર સેન્ટર સાથે કામ કરતા એકમાત્ર પટાવાળા હતા, ત્યારે તે સરળતાથી સ્વીકારી શકાય નહીં કે દાવેદારને તમામ કામકાજના દિવસોમાં રોકવામાં આવ્યા ન હતા, વધુ ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે સદર બોર્ડ એવી દલીલ પણ કરી ન હતી, એ સ્થાપિત કરવાની વાત તો દૂર રહી કે વાંકાનેર સેન્ટર ખાતે પટાવાળાની કેટેગરીમાં નિયમિત કાયમી કર્મચારી કામ કરી રહ્યા હતા અને માત્ર જ્યારે સદર નિયમિત અથવા કાયમી કર્મચારી ઉપલબ્ધ ન હતા ત્યારે જ, દાવેદારને તૂટક તૂટક રોકવામાં આવતા હતા.

૧૯. જ્યારે અદાલત સદર બોર્ડની એ દલીલ સ્વીકારીને આ બાબતમાં આગળ વધે છે કે દાવેદારે અગાઉના ૧૨ મહિનામાં ૨૪૦ દિવસની હાજરી પૂર્ણ કરી છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે, રોજિંદા વેતન પર રોકાયેલા વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં જાહેર રજાઓ અને સાપ્તાહિક રજાઓનો સમાવેશ કરી શકાય નહીં અથવા કરવો જોઈએ નહીં, ત્યારે પણ એવું બહાર આવે છે કે સદર બોર્ડના એ કેસને સ્વીકારવાનો કોઈ અવકાશ નથી કે દાવેદારને માત્ર તૂટક તૂટક રોકવામાં આવ્યા હતા.

૨૦. સંજોગો હેઠળ, વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા હકીકતના તારણોમાં દખલ કરવાનો કોઈ આધાર અથવા વ્યાજબીપણું નથી કે દાવેદારે

સતત, નિયમિતપણે અને અગાઉના ૧૨ મહિનામાં ૨૪૦ દિવસથી વધુ કામ કર્યું હતું. આ ચર્ચા અને આ હકીકતો પણ સ્થાપિત કરે છે કે દાવેદારે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫એફ ને આકર્ષવા માટે બંને શરતો (લઘુત્તમ ૧ વર્ષ / ૧૨ મહિનાની સેવા અને અગાઉના ૧૨ મહિનામાં ૨૪૦ દિવસની હાજરી) પૂર્ણ કરી હતી.

૨૧. એકવાર સદર હકીકત સ્થાપિત થઈ જાય અને વિદ્વાન લેબર કોર્ટનો નિષ્કર્ષ, જે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ દ્વારા સમર્થિત છે, તે સ્વીકારવામાં આવે, ત્યારે વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો પ્રશ્ન એ છે કે શું માલિકે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫એફ હેઠળ નિર્ધારિત શરતોનું પાલન કર્યું છે કે કેમ.

૨૨. હાલના કેસમાં, તે નિર્વિવાદ હકીકત છે કે જ્યારે સામાવાળાની સેવા બંધ કરવામાં આવી હતી તે સમયે સદર બોર્ડે છટણી વળતર ચૂકવ્યું ન હતું. તે પણ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે સંબંધિત સમયે સદર નિયમ ૮૧ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને અનુસરવામાં આવી ન હતી અને જ્યારે સામાવાળાની સેવા બંધ થવાની હતી તેની પહેલાં અથવા તે સમયે ન તો એક મહિનાની નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી અને ન તો નોટિસ પે ચૂકવવામાં આવ્યો હતો. તેથી, કલમ ૨૫એફ અને સદર નિયમ ૮૧ હેઠળ નિર્ધારિત શરતોનું પાલન કરવામાં સામાવાળાની નિષ્ફળતાના સંદર્ભમાં કોઈ વિવાદ નથી. પરિણામે, સદર જોગવાઈઓનો ભંગ સ્થાપિત થાય છે અને તે ગણતરી પર વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા તારણોને ખલેલ પહોંચાડી શકાય નહીં.

૨૩. ઉપરોક્ત ચર્ચા માત્ર એક જ મુદ્દો પાછળ છોડે છે, એટલે કે યોગ્ય રાહત

સંબંધમાં.

૨૪. જ્યારે વૈધાનિક જોગવાઈનો ભંગ સ્થાપિત થાય છે, ત્યારે સામાન્ય રીતે, અપવાદરૂપ સંજોગો ઉભા કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કામદારને નોકરી પર પરત લેવાનો નિર્દેશ અનુસરવામાં આવશે. હાલના કેસમાં, સદર બોર્ડે કોઈ અપવાદરૂપ સંજોગોની ન તો દલીલ કરી છે અને ન તો તે સ્થાપિત કર્યા છે.

૨૫. જોકે, એવું બહાર આવ્યું છે કે રાહત નક્કી કરવા અને મંજૂર કરવા માટે વિદ્વાન લેબર કોર્ટે ધ નેશનલ રૂરલ એમ્પ્લોયમેન્ટ ગેરંટી એક્ટ, ૨૦૦૫ હેઠળ ઘડવામાં આવેલ ધ ગુજરાત રૂરલ ડેવલપમેન્ટ ગેરંટીઝ સ્કીમ, ૨૦૦૬ હેઠળની જોગવાઈઓને આયાત કરી હતી અને લાગુ કરી હતી. સદર બોર્ડની દલીલ, અને તે હદ સુધીનો વાંધો, વ્યાજબી છે. સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટએ જાહેરનામા પર આધાર રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે સદર જોગવાઈઓ ન તો વિસ્તારને કે ન તો સદર બોર્ડને લાગુ પડે છે. સામાવાળા તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ રજૂઆત કરશે કે વિદ્વાન લેબર કોર્ટે માત્ર બેકવેજીસની ગણતરી કરવા માટે સમાનતા અથવા મદદ દોરી છે.

૨૬. ભલે તે એવું હોય, હકીકત એ રહે છે કે વિદ્વાન લેબર કોર્ટે બેકવેજીસ સંબંધિત મુદ્દાને નક્કી કરવા માટે સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં લીધા નથી.

૨૭. આ ગણતરી પર, જ્યારે હાલની અરજીના રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે બહાર આવે છે કે બેકવેજીસ ચૂકવવાનો નિર્દેશ બિનજરૂરી અને ગેરવાજબી છે.

૨૮. જ્યારે હાલના સામાવાળાની નિમણૂકની પ્રકૃતિ અને તેમની રોજગારીની

પ્રકૃતિ અને તેમના દ્વારા બજાવવામાં આવતી ફરજો અને સદર બોર્ડ સાથેની તેમની સેવાનો કુલ કાર્યકાળ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે બહાર આવે છે કે બેકવેજીસ ચૂકવવાનો નિર્દેશ ગેરવાજબી છે.

૨૯. હાલની અરજીની સુનાવણી દરમિયાન, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અત્યાર સુધીમાં, સામાવાળા લગભગ ૫૫ વર્ષના હશે.

૩૦. વચગાળાના સમયમાં, ૨૫ વર્ષથી વધુનો સમય પસાર થઈ ગયો છે. બાબતના તે દષ્ટિકોણથી, દેખીતી રીતે સામાવાળા બેરોજગાર રહ્યા નહીં હોય. જોકે, વચગાળાના સમય દરમિયાન દાવેદાર લાભદાયક રીતે કાર્યરત હતા તેવા કોઈ પુરાવાના અભાવે અને ધારણા પર, સદર બોર્ડે ૨૦૦૮ થી અત્યાર સુધી દાવેદારને છેલ્લે મેળવેલું વેતન ચૂકવ્યું હતું. સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટના જણાવ્યા મુજબ, લેબર વેલ્ફેર બોર્ડે સદર અરજી પડતર રહેવા દરમિયાન છેલ્લે મેળવેલા વેતન (સદર અધિનિયમની કલમ ૧૭બી મુજબ) પેટે અગાઉથી જ રૂ.૧.૧૫ લાખ ચૂકવ્યા છે.

૩૧. તમામ હકીકતો અને સંજોગોની એકંદર વિચારણા પર, આ અદાલતનો એવો મત છે કે પ્રતિ વર્ષ ૧૦૦ દિવસના દરે (દરરોજના રૂ.૨૫ ના દરે પ્રતિ દિવસના વેતનને ધ્યાનમાં લઈને, એટલે કે રૂ.૨,૫૦૦/- પ્રતિ માસ) બેકવેજીસ ચૂકવવાનો નિર્દેશ ટકી રહેવાને પાત્ર નથી. તેથી, સદર નિર્દેશ રદ કરવામાં આવે છે.

૩૨. સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટએ ૩૦ દિવસથી વધુ વિલંબ થવાના કિસ્સામાં ૧.૧૧.૨૦૦૭ થી ૧૨% ના દરે વ્યાજ ચૂકવવા સદર બોર્ડને આપેલા

નિર્દેશવાળા હુકમ પર સખત હુમલો કર્યો હતો. સદર નિર્દેશ સામે સદર બોર્ડ તરફે વિદ્વાન એડવોકેટનો વાંધો વ્યાજબી છે. સદર રેફરન્સની શરતો અને તે તબક્કાના પ્રકાશમાં જ્યારે વિદ્વાન લેબર કોર્ટ વિવાદનો ન્યાયનિર્ણય કરી રહી હતી (જે વિદ્વાન લેબર કોર્ટને મોકલવામાં આવ્યો હતો), ત્યારે તેને સદર એવોર્ડની તારીખથી આગળના સમયગાળા માટે કોઈ નિર્દેશ પસાર કરવાની અને/અથવા ભવિષ્યના સમયગાળા માટે એટલે કે ૧.૧૧.૨૦૦૭ પછીના સમય માટે વ્યાજબી ચૂકવણી માટેના નિર્દેશ પસાર કરવાની કોઈ સત્તા અથવા અધિકારક્ષેત્ર ન હતું. સદર અધિનિયમ હેઠળની જોગવાઈઓના ધ્યાને અને વધુ ખાસ કરીને સદર રેફરન્સની શરતોની ગેરહાજરીમાં વિદ્વાન લેબર કોર્ટ આવો નિર્દેશ પસાર કરવા માટે સક્ષમ નથી. તેથી, સદર નિર્દેશ ટકી શકે તેમ નથી. પરિણામે, સદર નિર્દેશ રદ કરવામાં આવે છે.

૩૩. વિશેષ નિર્દેશની સાથે સદર નિર્દેશ વાંચવા પર, એટલે કે સદર બોર્ડને દાવેદારને ખર્ચ પેટે રૂ.૮,૦૦૦/- ચૂકવવાના નિર્દેશની સાથે સદર નિર્દેશ વાંચવા પર, એવું જણાય છે કે વાદગ્રસ્ત એવોર્ડ પસાર કરતી વખતે વિદ્વાન લેબર કોર્ટ ખૂબ ઉદાર હતી. ખર્ચ પેટે રૂ.૮,૦૦૦/- ચૂકવવાનો નિર્દેશ ગેરવાજબી છે. તેથી, સદર નિર્દેશ પણ રદ કરવામાં આવે છે.

પરિણામ સ્વરૂપ અને ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર અને ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, વાદગ્રસ્ત એવોર્ડ અંશતઃ રદ કરવામાં આવે છે અને તેમાં સુધારો કરવામાં આવે છે.

દાવેદારને નોકરી પર પરત લેવાના નિર્દેશમાં ખતેલ પહોંચાડવામાં આવી નથી.

ચૂકવણી માટેના નિર્દેશ સહિત તારીખ ૨૧.૯.૨૦૦૭ ના વાદગ્રસ્ત એવોર્ડમાં વિદ્વાન લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અન્ય નિર્દેશો રદ અને બાતલ કરવામાં આવે છે.

સદર અરજી અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને રૂલ ઉપરોક્ત હદ સુધી સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

સહી/ –

(કે.એમ.ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.